7/5347

ÇOK İVEDİ/SÜRELİ

T.C.
BAŞBAKANLIK
AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ

Sayı : B.02.1.ABG.0.TİY.01.00/510 -24
Konu : Soru Önergesi

08 OCAK 2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğüne muhatap 27.12.2001 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/5347-12650/30256 sayılı yazıları

Sakarya Milletvekili Nezir Aydın'ın Sayın Başbakanımıza tevcih etmiş olduğu soru önergesinin yanıtları ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerine saygılarımla arz ederim

Mesut YILMAZ
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı

Ek: Soru önergesi yanıtları

Dağıtım:
TBMM Başkanlığı (gereği için)
Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü (bilgi için)

1. AB'nin Türkiye'ye karşı, Gümrük Birliği anlaşmasından doğan yükümlülüklerini gereğince yerine getirdiğini düşünüyor musunuz?

Gümrük Birliği kararı, ülkemizin AB'ye tam üyelik hedefi, Topluluğun özellikle Tek Pazarın tesisi ve Maastricht Anlaşmasını takip eden dönemde entegrasyon süreci ile ilgili olarak kaydettiği gelişmeler çerçevesinde düzenlenmiştir. Bu çerçevede, taraflar arasında malların serbest dolaşımı ve üçüncü ülkelere karşı ortak gümrük tarifelerinin uygulanması, ayrıca ülkemizin Topluluğun ortak ticaret ve rekabet politikalarına uyum sağlaması öngörülmüştür. Gümrük Birliği sonucunda Türkiye'nin bazı yükümlülükler altına girmiş olması, AB ile 1963 Ankara Anlaşması ile başlatılan ekonomik bütünleşme sürecinin doğal bir sonucudur. Türkiye'nin Gümrük Birliğinden kaynaklanan yükümlülükleri olduğu gibi, AB de Gümrük Birliği kapsamında Türkiye'ye karşı bir takım yükümlülükler üstlenmiştir.

Gümrük Birliği, Türkiye'ye çok yönlü yararlar sağlamıştır. Öncelikle, Türk özel sektörü büyük bir özgüvenle uluslararası arenada rekabet edebileceğini kanıtlamıştır. Bir çok alanda çağdaş mevzuat ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Tüketicinin ve üreticinin vizyonu genişlemiştir. Üreticinin ürettiği malın kalitesi yükselmiş, tüketicinin talep ettiği ürünün niteliği ve evsafı değişmiştir. Ayrıca, Türkiye Gümrük Birliği kapsamında başardıklarıyla AB'ye tam üyeliğe ehil olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, ülkemizin Gümrük Birliği öncesindeki beklenti ve hedefleri tam anlamıyla gerçekleşmemiştir. Bunun temelinde uzun süre devamedegelen makroekonomik sıkıntıların önemli etken olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, AB'nin yükümlülüklerinin tamamını yerine getirmemesinin de sıkıntılara yol açtığı bilinmektedir. Özellikle, AB'nin taahhüt ettiği mali yardımların bir kısmını gerçekleştirmemesi ve Ortak Ticaret Politikasının karar alma mekanizmalarına Türkiye'nin yeterince dahil edilmemesi gibi hususlar Gümrük Birliğinin daha etkin olarak uygulanmasını engellemiştir.

Şöyle ki;

a) AB, Gümrük Birliği kararı ile Gümrük Birliğinin getireceği yeni rekabet ortamına Türk sanayi sektörünün uyum sağlaması ve iki tarafın ekonomisi arasındaki farkın azaltılabilmesine yönelik olarak ülkemize ihtiyaç duyacağı mali kaynağın

sağlanması hususunda taahhütte bulunmuştu. Bu kapsamda, 375 milyon ECU tutarında bütçe kaynaklı hibe ve 750 milyon ECU tutarında Avrupa Yatırım Bankası kredisi verilmesi öngörülmüş, bu yardımlar AB'nin Gümrük Birliği kararı çerçevesinde 1995 yılında yaptığı tek taraflı bildirimle taahhüt altına alınmıştı. Gümrük Birliği uygulamaları için münhasıran tahsis edilmiş olan yukarıda bahsi geçen yardımlar AB tarafından gerçekleştirilmemiştir. Söz konusu yardımlar Konsey tarafından oybirliği ile onaylanma aşamasında Yunanistan'ın vetosu nedeniyle engellenmiştir. AB'nin Gümrük Birliği çerçevesinde taahhüt ettiği mali yardımların gereğini yerine getirmemesinin Gümrük Birliğinden hedeflediğimiz sonuçlara ulaşılamamasında olumsuz etkileri olduğu açıktır. Ancak, Yunan vetosu nedeniyle gerçekleştirilemediği mali yardımları telafi edebilmek amacıyla, AB Gümrük Birliği döneminde, Yenileştirilmiş Akdeniz Programı ve MEDA-1 kapsamında toplam 557 milyon ECU kredi ve 393 milyon ECU'ya tekabül eden hibeyi ülkemizin kullanımına sunmuştur. Ayrıca, Helsinki Zirvesi sonrasında aday ülke statüsü kazanan ülkemizin katılım öncesi dönemde yeni mali araçlardan yararlanması söz konusu olabilecektir.

b) Gümrük Birliği kararı uyarınca, Türkiye'nin Ortak Ticaret Politikasına uyumunu hayata geçirmek amacıyla, Gümrük Birliğinin işleyişiyle doğrudan ilgili alanlarda etkin bir danışma prosedürünün tesisi ve ilgili teknik komitelere Türkiye'nin de katılımı öngörülmüştü. Ancak, son zamanlarda kaydedilen olumlu gelişmelere rağmen, söz konusu danışma mekanizması yeterince oluşturulamamış, AB ile bilgi değişiminde bazı eksikliler ortaya çıkmıştır. Bu tür sorunların bütünüyle çözülmesi halinde Gümrük Birliğinin Türk ekonomisine sağlayacağı yararların daha büyük boyutlara ulaşacağı aşikardır.

2. AB'ye tam üye olmadan kurulan Gümrük Birliğinin, ülkemiz ekonomisi açısından "sakıncalı bulunan" yönleri var mıdır?

Türk ekonomisi Gümrük Birliğine atfedilebilecek önemli olumsuzluklar yaşamamış, sanayiinin herhangi bir alt sektöründe Gümrük Birliği uygulamalarından kaynaklanan yaygın nitelikli sorunlar etkisini göstermemiştir. Serbest piyasa koşullarında sektörler

arasında kaynakların yeniden tahsisine yönelik değişikliklerin olması ve bunun sonucu olarak bazı sektörlerin daha fazla büyüme göstermesi doğaldır.

Türk ekonomisinin geçmişte karşılaştığı sorunlar esas itibariyle makroekonomik politikalarla, bütçe disiplininin yeterince tesis edilmemesiyle ve uzun süre üzerine gidilmeyen yapısal sorunlarla yakından bağlantılıdır.

Gümrük Birliği uygulamalarına esas teşkil eden 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararını sadece gümrük vergi oranlarımızın indirilmesine yol açan, Topluluk mallarına gümrük kapılarımızın açılmasına olanak sağlayan ve AB lehine işleyen bir ticaret anlaşması olarak değerlendirmek doğru değildir. Gerçekten, Türkiye Gümrük Birliğinin avantajlarından Gümrük Birliği kararının yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1996 tarihinden 25 yıl önce yararlanmaya başlamıştır. 23 Kasım 1970 tarihinde imzalanan Katma Protokol kapsamında Topluluk Türkiye'den ithal edilen sanayi ürünlerine uyguladığı gümrük vergilerini 1 Eylül 1971 tarihinde kaldırmıştır. Gümrük vergilerinden muaf tutulan sanayi ürünleri, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Anlaşması kapsamında yer alan demir ve çelik ürünleri ve kısıtlı sayıda sanayi ürünü dışındaki tüm sanayi ürünlerini kapsamakta idi. Dolayısıyla Topluluk, Gümrük Birliği kararının yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1996 tarihinden 25 yıl önce, Türkiye'den ithal etmekte olduğu söz konusu sanayi mallarını gümrük vergilerinden muaf tutmaya başlamıştı. Bu uygulama sayesinde, bir çok sanayi ürünümüzün Topluluk ülkelerine ihracatında büyük bir rekabet avantajı sağlanmış, özellikle tekstil ve konfeksiyon dışsatımında, Hindistan, Pakistan, Malezya, Çin Halk Cumhuriyeti, Tayvan gibi bu sektörde rekabet gücü olan bir çok ülkeye göre önemli avantajlar elde edilmiştir. Gerçekten, halihazırda toplam tekstil ve konfeksiyon ihracatımızın yaklaşık % 65'inin AB ülkelerine yönelik olarak gerçekleştirilmesinde, Topluluğun 1 Eylül 1971 tarihinden itibaren Türkiye'ye tanıdığı bu ayrıcalıklı uygulamanın AB'ye yönelik ihracatımızda kayda değer olumlu bir etki yarattığı açıktır.

3. Türkiye dışında, AB'ye tam üye olmadan AB ile Gümrük Birliği kuran başka aday ülke var mıdır?

Türkiye, tam üye olmadan Topluluk ile Gümrük Birliği tesis eden ilk ülkedir. Türkiye-AB Gümrük Birliği ilişkilerini gerçekçi bir perspektiften ele alabilmek için Topluluğun ekonomik ve siyasi bütünleşmesindeki gelişim sürecini ve üçüncü ülkelerle akdettiği ilk dönem Ortaklık Anlaşmalarını değerlendirmek gerekecektir.

II.Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da ortaya çıkan bütünleşme hareketinin çekirdeğini 1951 yılında kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile 1957 yılında imzalanan Roma Anlaşması ile kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu teşkil etmiştir. AET'nin nihai hedefi olan siyasi bütünleşmeye ulaşmak için üye ülkeler arasında ekonomik dengenin sağlanması amacıyla, Roma Anlaşmasında da belirtildiği üzere öncelikle Gümrük Birliğinin kurulması öngörülmüş, Avrupa bütünleşme hareketi ekonomik bir temele dayandırılmıştır. Üye ülkeler arasında gümrük vergilerinin kaldırılarak, üçüncü ülkelere ortak gümrük tarifesi uygulanması esasına dayanan Gümrük Birliği, Roma Anlaşmasında öngörülen tarihten bir buçuk yıl önce 1 Temmuz 1968 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, üye ülkeler arasında üretim faktörlerinin serbest dolaşımının önündeki fiziki, teknik ve mali engellerin tedricen kaldırılması sonucunda 1 Ocak 1993 tarihinde Tek Pazar kurulmuş ve son olarak 1 Ocak 2002 tarihinde ortak para birimi EURO'ya geçilmesi ile Ekonomik ve Parasal Birlik de teşkil edilmiştir. Topluluk, ağır ilerleyen bu ekonomik boyutlu bütünleşme adımları sayesinde siyasi entegrasyonu mümkün kılacak ortamı oluşturmuştur.

AET, kuruluşundan itibaren bölgedeki ülkelerle ilişkilerine özen göstermiş, bir takım ülkelerle tam üyeliğe atıfta bulunan ve bir geçiş dönemi sonunda Gümrük Birliğinin tesisini öngören Ortaklık Anlaşmaları akdetmiştir. Topluluğun, 1961 yılında Yunanistan, 1963 yılında Türkiye, 1970 yılında Malta ve 1973 yılında Kıbrıs ile imzaladığı ilk dönem Ortaklık Anlaşmalarının tümünde Gümrük Birliğinin teşkiline atıfta bulunulmaktadır.

Topluluk ile ilişkilere en başından beri büyük önem atfeden Türkiye, 1961 yılında Yunanistan'ın AET ile imzaladığı Ortaklık Anlaşmasını takiben 1963 yılında Ankara Anlaşmasını akdetmiştir. Türkiye'nin o dönemdeki öncelikli kaygısı, Yunanistan ile AET arasında kurulması öngörülen Gümrük Birliği kapsamında Yunanistan'a Topluluk tarafından sağlanacak olan ticari tavizlerden yoksun kalmaktı. Bu nedenle, Ankara Anlaşması Atina Anlaşmasına benzer hükümler içerecek şekilde hazırlanmış, bütünleşme sürecinin ekonomik bir temele dayandırılması görüşü, Türkiye-AET ilişkilerinde de geçerli olmuştur. Tam üyeliğe atıfta bulunan Ortaklık Anlaşmamızda hazırlık, geçiş ve son dönem olarak adlandırılan üç kademede tamamlanacak bir ortaklık ilişkisi öngörülmüş, geçiş dönemini düzenleyen Katma Protokol ise tarafların ekonomik politikaları arasındaki eşgüdümün güçlendirilmesi ve Gümrük Birliğinin tedricen oluşturulması hedeflerini içermiştir. Görüldüğü üzere, Türkiye ile Topluluk arasındaki Gümrük Birliği kavramı ilişkilerimizin esasını belirleyen hukuki metinlerde yer almakta olup, belirli bir geçiş sürecinin sonunda tamamlanması öngörülen bir hedef olarak ortaya çıkmıştır.

Yukarıda da değinildiği üzere, Türkiye-AB Gümrük Birliği, üretim faktörlerinin serbest dolaşımı, ekonomik ve parasal birlik ve nihayetinde siyasi birlik sürecinin erken bir aşaması olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla, Türkiye'nin 1996 yılında Topluluk ile kurduğu Gümrük Birliğini yargılarken ilişkilerimizin tarihsel gelişimini ve öngördüğü hedefleri dikkate alarak değerlendirmelerde bulunmak doğru olacaktır.

4. Gümrük Birliği sayesinde, yabancı sermaye yatırımlarını giderek artan bir oranda kendisine çekmeyi düşünen Türkiye, 1996 yılından bugüne yıllar itibariyle dolar bazında ne kadar yabancı sermaye yatırımı çekebilmiştir?

Gümrük Birliği öncesinde, ekonomik alanda gerçekleştirilecek düzenlemeler sonucunda AB kaynaklı doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında büyük artışların kaydedilmesi beklenmekteydi. Ancak, bu beklentilerin gerçekleştirilebilmesi öncelikle belirli ön koşulların tesisini gerekli kılmakta idi. Söz konusu ön koşullar, temelde

uyumlu makroekonomik politikaların uygulanması, kronik enflasyon oranlarının düşürülmesi ve yatırımcıların önündeki belirsizliklerin ortadan kaldırılmasıdır.

Gümrük Birliği döneminde meydana gelen yüksek fiyat artışları, Türk Lirasının devalüe edilmesi, siyasi ve ekonomik belirsizlikler yabancı sermaye üzerinde çok yönlü olumsuz etkiler yaratmıştır. Şöyle ki, sermayesini Türk Lirasına çevirip, üretim amaçlı bir projeye yatıran yabancı bir yatırımcının söz konusu yatırımın gerçekleştirilmesinden kısa bir süre sonra, Türk Lirasının devalüe edilmesi durumunda yatırımının değeri azalmıştır. Bu gibi durumlar, Gümrük Birliği döneminde tekerrür ettiğinden yabancı yatırımcının karşı karşıya bulunduğu bu tür riskler, yatırımın caydırılmasında etken olmuştur. Kısacası, yabancı yatırımcıları özendirebilecek bir ortamın oluşturulabilmesi bakımından gerekli olan yeterli ön koşullar Gümrük Birliği döneminde tesis edilememiştir.

Doğrudan yabancı yatırımcıların gelişme yolundaki bir ülkeye yönelmesinde, istikrarlı ve uyumlu makroekonomik politikaların ve siyasi istikrarın büyük etkisi vardır. Bu konuda yapılan geniş kapsamlı bilimsel araştırmalar ve ampirik örnekler ısrarla bu konu üzerinde yoğunlaşırlar. Bunun da en iyi örneği Yunanistan'dır. 1981 yılında Topluluğa tam üye olan Yunanistan, o dönemde karşılaştığı ekonomik sorunlar ve siyasi belirsizlikler nedeniyle, yabancı yatırımcıya cazip gelmemiştir. Nitekim, IMF tarafından yayımlanan ödemeler dengesi istatistiklerinde, 1981 yılında tam üye olan Yunanistan'da, yabancı sermaye girişinde artış kaydedilmediği, 1981 yılında gayri safi yurt içi hasılanın % 1.4'ünü oluşturan yabancı sermaye girişinin 1995'e kadar tedrici bir azalmaya bile konu olduğu görülmektedir. Buna mukabil, söz konusu ön koşulları sağlayabilen İspanya'ya tam üye olduğu 1986 yılından itibaren önemli meblağlarda doğrudan yatırımlar için sermaye girişi gerçekleştirildiği ve 1986 yılında gayri safi yurtiçi hasılanın yaklaşık % 1.5'ini oluşturan yabancı sermaye girişlerinin üye olduktan hemen sonra yükselişe geçtiği, 1990 yılında ise gayri safi yurtiçi hasılanın % 3'üne çıkarak istikrar kazandığı ortaya çıkmaktadır. Portekiz'in durumu da İspanya'ya paraleldir.

Ülkemize yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının fiili giriş değerleri, Gümrük Birliği dönemi ve toplam olmak üzere aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Gümrük Birliği döneminde ticaret ve rekabet alanında gerçekleştirilen kapsamlı düzenlemelere karşın, yatırım ortamındaki istikrarsızlık ve yatırımların önündeki idari engeller yüzünden doğrudan yabancı sermaye girişi beklentilerin altında kalmıştır. Bütün bu olumsuzluklara rağmen bu dönemde gerçekleşen 7.4 milyar dolar civarındaki fiili girişin, günümüze kadar gerçekleştirilen toplam doğrudan yabancı sermayenin yaklaşık yarısına tekabül etmesi dikkat çekicidir.

Yıl	Fiili Giriş (milyon $)
1996	964
1997	1,032
1998	976
1999	817
2000	1,719
2001*	1,912
Dönem Toplamı	7,420
Günümüze Kadarki Toplam	16,119

* Haziran ayı sonu itibariyle

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

5. 1995 yılında Türkiye'nin AB ile dış ticaret açığı ne kadar idi? Günümüz itibariyle bu açık ne kadardır?

Gümrük Birliği dönemine ait dış ticaret verilerini değerlendirirken, Türkiye'nin dış ticaretinin, Gümrük Birliği öncesi dönemi de kapsayacak şekilde ve geniş bir perspektif içerisinde ele alınmasında yarar bulunmaktadır. Ülkemiz dış ticareti çok uzun süreden beri önemli meblağlarda açık vermektedir. Gerçekten, 1960'lı yıllara dönerek dış ticaret rakamları tarandığında, dış ticaret dengesinde ortaya çıkan açıklar süreklilik göstermektedir. Nitekim, Gümrük Birliği öncesi bazı yıllarda, Türkiye'nin toplam ithalat rakamları ihracat rakamlarının 3 mislinden fazla değerlerde seyretmiştir.

Örneğin, 1975 yılında ihracatımız 1.4 milyar $, ithalatımız 4.7 milyar $, 1980 yılında ihracatımız 2.9 milyar $, ithalatımız 7.9 milyar $ ve Gümrük Birliğinden hemen önceki yıl olan 1995 yılında ise ihracatımız 21.6 milyar $ düzeyinde gerçekleşirken, ithalatımız 35.7 milyar $'a ulaşmıştır. Dolayısıyla, çok uzun süreden beri ihracat ve ithalatımızın yapısından kaynaklanan dış ticaret açıkları günümüze kadar süregelmiştir. Bu rakamların da gösterdiği gibi ticaret açıkları Gümrük Birliği ile birlikte ortaya çıkan yeni bir sorun değildir.

Bu açıklar, ihracat bakımından yapısal sorunlarla da bağlantılı olmakla beraber, esas itibariyle Gümrük Birliği öncesinde ithalata bağımlı bir yapı içinde gelişme gösteren sanayi sektörlerinin yüksek kapasite ile çalışabildiği yıllarda ithalatta meydana gelen artışlardan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, yıllar itibariyle büyüyen dış ticaret hacimlerine paralel olarak dış ticaret açıkları da mutlak değerlerle genelde büyüme göstermiştir. Ekonomik durgunluğun etkili olduğu yıllarda ise söz konusu açıklar azalmıştır. Örneğin gayri safi yurtiçi hasılanın % 4.7 oranında daralma gösterdiği 1999 yılında yaklaşık 40 milyar dolar ithalat yapılmışken, GSYH'nın % 7.2 oranında artış gösterdiği 2000 yılında toplam ithalat 54 milyar dolara yaklaşmış, ekonominin sıkıntıya girdiği 2001 yılında ise düşen ithalata bağlı olarak dış ticaret açığında önemli bir azalma kaydedilmiştir.

Bu itibarla, Gümrük Birliği'nin AB'ye ilişkin ihracatımız ve ithalatımıza olan etkileri değerlendirilirken; irdelenmesi gereken, AB'nin yıllar itibariyle toplam ihracat ve ithalatımız içindeki nisbi payında ne gibi değişiklikler ortaya çıktığıdır. Bu çerçevede; toplam ihracat rakamlarımıza bakıldığında Gümrük Birliğinden hemen önceki yıl olan 1995'de AB'nin toplam ihracatımızdaki payı % 51.2 iken, bu değer, 2000 yılında % 52.5 olmuştur. Dolayısıyla, 1995 yılı değerlerine göre, toplam ihracatımız içindeki % 1.3 oranındaki bir pay üçüncü ülkelerden AB'ye yönelmiş ve AB'nin toplam ihracatımız içindeki nisbi payında bir büyüme görülmüştür. Buna mukabil, toplam ithalatımız içinde AB'den yapılan ithalatın payı ise 1995 yılında % 47.2 iken, bu oran 2000 yılında % 48.9'a çıkmıştır. Özetle, 2000 yılında toplam

ihracatımızın % 52.5'i AB'ye gerçekleştirilen satışlardan oluşurken, aynı yılda toplam ithalatımızın % 48.9'u AB menşeli olmuştur.

	İHRACAT (000$)			İTHALAT(000$)		
	Toplam	AB	AB'nin payı (%)	Toplam	AB	AB'nin payı (%)
1995	21,636	11,078	51.2	35,707	16,860	47.2
2000	27,324	14,352	52.5	53,983	26,388	48.9
2001*	25,760	13,421	52.1	33,743	15,166	44.9

* Ocak-Ekim

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı

Gümrük Birliği bağlantılı ithalat rejimimizde yapılan değişikliklerin AB kaynaklı ithalat üzerinde büyük ölçüde artışlara neden olduğu ve dış ticaretimizde büyük açıklara yol açtığı şeklindeki değerlendirmeler gerçekçi değildir. Gümrük Birliği öncesinde ithalatımızın genel yapısı dikkate alındığında; toplam ithalat değerlerinin yaklaşık % 93-94'ünün sermaye (yatırım) ve ara (hammadde) maddelerden, geriye kalan ürünlerin ise tüketim mallarından oluştuğu görülecektir. Dolayısıyla, sanayimiz ithal ikameci politikaların uygulandığı dönemler dahil çok uzun süreden beri yatırım ve hammadde ithalatına büyük ölçüde bağımlıdır. Türkiye'deki sanayi sektörlerinin rekabet kabiliyetini güçlendirebilmek amacıyla, Gümrük Birliği uygulamaları öncesinde sermaye ve hammadde ürün gruplarının önemli bir bölümü bilinçli olarak gümrük vergilerinden muaf tutulmuşlardı. Gümrük vergilerinden muaf tutulmadığı durumlarda ise bu ürünler için gümrük vergileri genelde çok düşük seviyelerde saptanmıştı. Bu itibarla, ithalatımızın esasını oluşturan sermaye ve hammadde gruplarının ithalatında uygulanan gümrük vergilerinin Gümrük Birliğiyle kaldırılmış bulunması, ithalat rakamları üzerinde ihmal edilebilir bir etki yaratmıştır.

Öte yandan, tüketim malları özelliği taşıyan sanayi ürünlerinin ithalatında uygulanan gümrük vergisi koruma oranları ise sermaye ve hammadde gruplarına göre Gümrük Birliği öncesinde daha yüksek seviyelerde belirlenmekte idi. Dolayısıyla, Gümrük Birliği uygulamalarının ithalatı özendiren etkilerinin daha ziyade tüketim malları üzerinde görülmesi beklenmekte idi.

Dış Ticaret Müsteşarlığının verilerine göre, Gümrük Birliği uygulamalarına geçilmeden önce, 31 Aralık 1995 tarihinde AB menşeli yatırım malları, hammaddeler ve tüketim mallarının tamamı üzerinde uygulanan, ithalat değerlerini esas alan ortalama ağırlıklı gümrük vergisi oranları sadece % 5.9'dur. Dolayısıyla, Gümrük Birliği ile gerçekleştirilen ve genelde % 5.9 düzeyinde kalan gümrük vergi indirimlerinin, AB menşeli sanayi malları ithalatındaki reel etkilerinin de gerçekçi bir perspektif içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Gümrük Birliği nedeniyle, otomobil gibi belirli tüketim mallarının ithalatında yıllar itibariyle dikkat çeken artışlar meydana gelmiştir. Ancak, tüketim mallarının toplam ithalatımız içindeki payına bakıldığında, Gümrük Birliği sonrasında kaydedilen ithalat artışlarının ithalatın genel yapısını önemli sayılmayacak düzeyde etkilediği görülmektedir. Gümrük Birliği öncesinde, örneğin 1995 yılında tüketim mallarının ithalatı toplam ithalatın yaklaşık % 7'sini oluşturmuşken, bu oran 1990-2000 yılları arasında % 10-13 oranlarında dalgalanma göstermiştir. 2001 yılının Temmuz sonu itibariyle, bu ürün grubunun ithalat değerleri toplam ithalatın % 10.5'ini oluşturmuştur.

Yatırım malları, hammaddeler ve tüketim malları gruplarının toplam ithalatımız içindeki nisbi paylarını gösteren değerler aşağıda sunulmaktadır.

(milyon $)

Yıl	Yatırım (Sermaye)		Ara Malı (Hammadde)		Tüketim Malları	
	Değer	Pay %	Değer	Pay %	Değer	Pay %
1995	8.119	22,7	25.037	70,1	2.456	6,9
1996	10.366	23,6	28.737	65,9	4.266	9,8
1999	8.729	21,5	26.553	65,3	5.063	12,4
2000	11.341	20,8	35.710	65,5	7.220	13,2
2001 (Ocak-Temmuz)	4.275	18,1	16.662	70,5	2.482	10,5

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı